

Odporovateľné právne úkony podľa ZKR – Ochrana proti tunelovaniu?

Silvia Belovičová

6.4. 2017

Obsah

- Čo to znamená „odporovateľný úkon“
- Odporovateľné úkony podľa ZKR
- Skutkové podstaty
- Čo musíme v žalobe preukázať - všeobecné a osobitné predpoklady odporovateľnosti
- Kto žaluje koho a čo môže požadovať
- Nároky vyplývajúce z úspešnej odporovateľnosti
- Je odporovateľnosť účinná ochrana proti tunelovaniu?
- Diskusia

Čo to znamená „odporovateľný úkon“?

- Predkonkurzné, podvodné, uprednostňujúce konania uzavreté v určitom čase pred začatím konkurzu, kedy podnik bol v úpadku alebo ktorý vedie k úpadku, ktoré sa môžu stať neúčinnými na základe rozhodnutia súdu alebo aj priamo zo zákona.
- Dôsledkom je neúčinnosť úkonu a povinnosť vydať do podstaty to, čo z nej odišlo, resp. peňažnú náhradu za to.

Odporovateľné úkony podľa ZKR

Kategórie OÚ:

- Právny úkon po začatí konkurzného konania nad rámec bežných právnych úkonov (§ 14 ods. 5 písm. a ZKR)
- **Právny úkon bez primeraného protiplnenia (§ 58 ZKR)**
- Zvýhodňujúci právny úkon (§ 59 ZKR)
- **Ukracujúci právny úkon (60 ZKR)**
- Právny úkon urobený po zrušení konkurzu (§ 61 ZKR)
- Právne úkony urobené v súvislosti s reštrukturalizačným konaním, ktoré prebiehalo pred konkurzným konaním
- Právny úkon dlžníka urobený počas skúšobného obdobia v oddĺžení bez súhlasu správcu, hoci bol potrebný (§ 170 ods. 1 ZKR)

Odporovateľné úkony podľa ZKR

OÚ v súvislosti s reštrukturalizačným konaním:

- Iný ako bežný právny úkon urobený po začatí reštrukturalizačného konania bez súhlasu správcu (§ 114 ods. 1 písm. a/ a ods. 2 ZKR)
- Právny úkon dlžníka urobený počas reštrukturalizácie bez súhlasu správcu, hoci bol potrebný (§ 130 ods. 4 ZKR)
- Vyplatenie zisku alebo iných vlastných zdrojov dlžníka v rozpore s § 155a ods. 1 ŽKR
- Právny úkon dlžníka urobený počas dozornej správy bez súhlasu správcu, hoci bol potrebný (§ 163 ods. 3 ZKR)

Najčastejšie prípady v praxi

- **Prevody nehnuteľností medzi spriaznenými osobami:**
 - ✓ úkony bez primeraného protiplnenia (§ 58)
 - ✓ ukracujúci právny úkon (§ 60)

Právo odporovať právnomu úkonu (§ 57)

SQUIRE
PATTON BOGGS

- Právne úkony týkajúce sa majetku dlžníka sú v konkurze voči veriteľom dlžníka neúčinné, ak im správca alebo veriteľ prihlásenej pohľadávky podľa tohto zákona odporuje. Veriteľ môže odporovať právnomu **úkonu týkajúcemu sa majetku dlžníka**, len ak správca v primerane lehote jeho podnetu na odporovanie nevyhovel.
- Právo odporovať právnomu úkonu zanikne, ak sa neuplatní u povinnej osoby alebo na súde **do jedného roka od vyhlásenia konkurzu**; právo odporovať právnomu úkonu sa považuje za uplatnené u povinnej osoby, len ak povinná osoba toto právo písomne uznala.
- Odporovať podľa tohto zákona možno aj právnym úkonom, z ktorých nároky sú už vykonateľné alebo uspokojené.
- Odporovať podľa tohto zákona možno len tomu právnomu **úkonu dlžníka, ktorý ukracuje uspokojenie prihlásenej pohľadávky niektorého z veriteľov dlžníka**.

squirepattonboggs.com

7

Úkon bez primeraného protiplnenia (§ 58 ZKR)

SQUIRE
PATTON BOGGS

- Právnym úkonom bez primeraného protiplnenia na účely tohto zákona je **bezodplatný** právny úkon dlžníka alebo odplatný právny úkon dlžníka, na ktorého základe dlžník poskytol alebo sa zaviazal poskytnúť plnenie, ktorého **obvyklá cena je podstatne vyššia ako obvyklá cena plnenia, ktoré na jeho základe získal alebo má získať**.
- Právnomu úkonu bez primeraného protiplnenia možno odporovať, **ak spôsobil úpadok dlžníka alebo bol urobený počas úpadku dlžníka**. Ak ide o právny úkon urobený v prospech osoby spriaznenej s dlžníkom, úpadok dlžníka v čase urobenia právneho úkonu sa predpokladá, ak sa nepreukáže opak.

squirepattonboggs.com

8

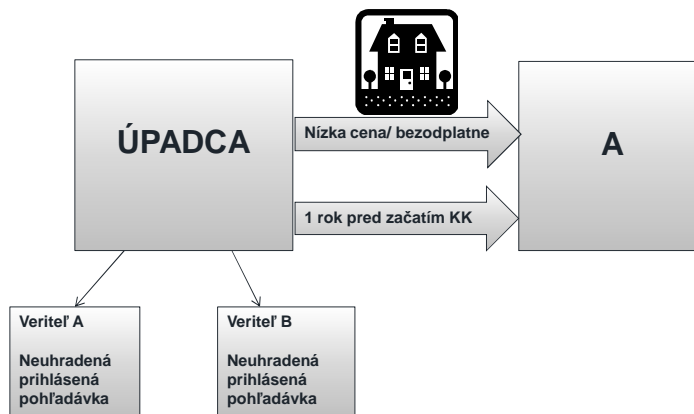
Ukracujúci právny úkon (§ 60 ZKR)

SQUIRE
PATTON BOGGS

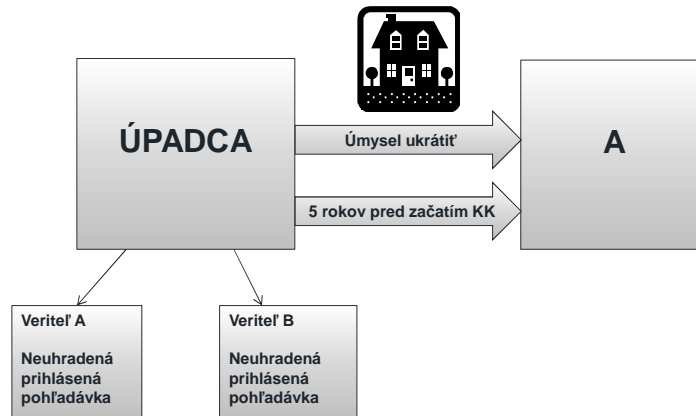
- Odporovať možno tiež každému právnemu úkonu, ktorým dlžník **ukráti svojich veriteľov** (ďalej len "ukracujúci právny úkon"), ak bol urobený **s úmyslom dlžníka ukrátiť svojich veriteľov a tento úmysel bol alebo musel byť druhej strane známy**.
- Ak ide o právny úkon urobený **v prospech osoby spriaznenej** s dlžníkom, **úmysel** dlžníka ukrátiť svojich veriteľov, ako aj vedomosť druhej strany o tomto úmysle **sa predpokladá**, ak sa nepreukáže opak.

Úkon bez primeraného protiplnenia (§ 58)

SQUIRE
PATTON BOGGS

Ukracujúci právny úkon (§ 60)

Spriaznená osoba (§ 9)

Pre právnické osoby

- štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, vedúci zamestnanec, prokurista alebo člen dozornej rady právnickej osoby,
- fyzická osoba alebo iná právnická osoba, ktorá má v právnickej osobe kvalifikovanú účasť,
- štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu, vedúci zamestnanec, prokurista alebo člen dozornej rady právnickej osoby uvedenej v písmene b),
- blízka osoba fyzickej osoby uvedenej vyššie
- iná právnická osoba, v ktorej má právnická osoba alebo niektorá z osôb uvedených vyššie kvalifikovanú účasť (5%).

Ako môžem odporovať?

SQUIRE
PATTON BOGGS

Ako môžem ako veriteľ odporovať podvodnej transakcii?

- Odporovacou žalobou
- Popretím pohľadávky, ktorá z tej transakcie vyplynula

Čo musím preukázať?

SQUIRE
PATTON BOGGS

Všeobecné predpoklady odporovateľnosti

1. **platný a účinný právny úkon** dlžníka
2. **ukrátenie** ktoréhokoľvek prihláseného a zisteného **veriteľa**
3. **majetok** dlžníka
4. **vedomosť** správcu alebo veriteľa o transakcii

Osobitné predpoklady odporovateľnosti

SQUIRE
PATTON BOGGS

Úkon bez primeraného protiplnenia - § 58

- úkon bol urobený **počas úpadku alebo spôsobil úpadok**
- úkon bol urobený **počas jedného roka pred začatím konkurzného konania**. Ak ide o právny úkon bez primeraného protiplnenia urobený v prospech osoby spriaznenej s dlžníkom, možno odporovať tiež tým právnym úkonom, ktoré boli urobené počas troch rokov pred začatím konkurzného konania.
- **Cena plnenia bola nižšia ako je obvyklá cena plnenia**, ktoré na jeho základe získal alebo má získať.

Ukracujúci úkon - § 60

- **Úmysel** dlžníka **ukrátiť veriteľa**, ktorý musel byť druhej strane známy
- Vyvrátiteľná **domnienka** existencie úmyslu v prípade **spriaznenej osoby**
- úkon bol urobený **počas piatich rokov pred začatím konkurzného konania**

Čo musím v žalobe preukázať?

SQUIRE
PATTON BOGGS

1. Platný a účinný úkon dlžníka

- **Dlžník** musí byť jednou **stranou právneho úkonu** alebo jedinou stranou právneho úkonu, ak ide o jednostranný právny úkon
- Jednostrannému započítaniu protistrany sa nedá odporovať, keďže ide o úkon inej osoby ako dlžníka, hoci môže viesť k zániku pohľadávky dlžníka (**OS Nitra 23 Cbi/3/2015**)
- Neplatnému úkonu sa nedá odporovať
- Správca majetok získaný na základe **absolútne neplatného úkonu** musí zapísať do podstaty a **nemusí čakať až na rozhodnutie súdu o neplatnosti**. Údajný vlastník sa môže domáhať vylúčenia z podstaty vylučovacou žalobou.
- Pri **relatívne neplatnom** úkone sa majetok do súpisu môže zapísať až **po rozhodnutí súdu**.

Čo musím v žalobe preukázať?

SQUIRE
PATTON BOGGS

2. Ukrátenie uspokojenia pohľadávky veriteľa

- Veriteľova **pohľadávka, ktorá bola splatná v čase vykonania úkonu**, musí byť preukázateľne **uspokojená v menšej miere** – preukazuje to ten, kto odporuje
- Zároveň musí byť preukázané, že **majetok, ktorý mal dlžník po vykonaní úkonu nepostačuje na úhradu pohľadávok, ktoré mal v danom čase**
- Formalizmus súdov pri hodnotení tejto podmienky spôsobuje problémy, lebo musíte poznať a preukázať **hodnotu majetku dlžníka pred a po úkone**
- Niektoré sudy berú do úvahy aj aktuálnu hodnotu majetku v čase rozhodovania (napr. **OS BA I 2 Cbi/25/2011, OS BA I v R 2Cbi/89/2010**)
- Pokiaľ majetok po prevode stačí na uspokojenie splatných veriteľov, odporovanie nebude úspešné (a to aj keď pohľadávka ostala neuhradená)

Ukrátenie uspokojenia veriteľov

SQUIRE
PATTON BOGGS

Krajský súd BB 25CoKR/2/2014

- *„K ukráteniu uspokojenia pohľadávok veriteľov malo dôjsť uzavretím spornej zmluvy (jej účinnosťou), a preto správca mal v žalobe uviesť hodnotu majetku dlžníka pred účinnosťou spornej zmluvy a sumu pohľadávok veriteľov, ktoré by sa mohli z tohto majetku dlžníka uspokojovať. Ide o primárny a elementárny predpoklad úspešnej odporovacej žaloby. Žalobca musí v konaní preukázať, že majetok dlžníka po účinnosti odporovaného právneho úkonu už nestačil na úplné uspokojenie pohľadávok veriteľov (v dôsledku účinnosti odporovaného právneho úkonu) resp., že sa znížila miera uspokojenia pohľadávok veriteľov dlžníka. Majetkové pomery úpadcu a jeho záväzky po vyhlásení konkurzu sú z tohto pohľadu právne irelevantné. Po účinnosti odporovaného právneho úkonu sa majetkové pomery dlžníka mohli do vyhlásenia konkurzu rôznym spôsobom meniť, rovnako ako aj výška jeho záväzkov. Argumentácia správcu, že majetok úpadcu nebude stačiť na uspokojenie pohľadávok veriteľov nič nemení na právnom posúdení veci, pretože ak by tomu tak nebolo, neboli by splnené podmienky na vyhlásenie konkurzu.“*

Čo musím v žalobe preukázať?

SQUIRE
PATTON BOGGS

2. Ukrátenie uspokojenia pohľadávky veriteľa

- Ak dlžník uspokojí niektorého veriteľa (napr. započítaním) a tvrdí, že jeho uspokojenie bolo dôležité pre získanie zákazky, súd sa s týmto tvrdením uspokojí a neskúma, či sa zákazka skutočne zrealizovala a či teda nedošlo započítaním k zvýhodneniu veriteľa (**OS Nitra 23 Cbi/3/2013**)
- Preukázanie, že v čase úkonu existovali aj iní veritelia, ktorých pohľadávky boli nesplatené, nie je dostačujúce na preukázanie ukrátenia (napr. **OS Žilina 26Cbi/19/2009!**) – započítaním sa majetok neznižuje, lebo sa znižujú záväzky...to že ostatní veritelia dostanú menej, koľko by dostali, keby zaplatil do podstaty celú kúpnu cenu súd nemal za preukázané!

Ukrátenie uspokojenia veriteľov

SQUIRE
PATTON BOGGS

OS Žilina 26 Cbi/19/2009 – potvrdené KS Žilina

„Súd uvádza, že dlžník je povinný uspokojiť svoje záväzky voči veriteľom. Pri väčšom počte veriteľov, než ktorých môže dlžník uspokojiť, by to jeden rok pred vyhlásením konkurzu automaticky znamenalo zákaz dlžníkovi plniť svoje záväzky voči veriteľom, keďže ich nemôže uspokojiť všetkých alebo by to znamenalo plniť všetkým veriteľom, avšak iba pomerne. Je vecou aj samotných veriteľov ako si riešia svoje konkrétne pohľadávky a záväzky so svojim dlžníkom... Dlžníkovi nič nebráni do začatia KK plniť svoje záväzky voči konkrétnym veriteľom. Opačný výklad by znamenal, že akékoľvek plnenie záväzkov dlžníka do začatia KK by malo za následok zvýhodnenie týchto veriteľov oproti iným, a teda aj možnosť napadnúť akékoľvek právne úkony dlžníka, ktorými pred začatím konkurzného konania plnil svoje záväzky voči veriteľom odporovateľnosťou.“

Rozpor s Trestným zákonom

§ 240 TZ - Zvýhodňovanie veriteľa

- (1) Kto ako dlžník, ktorý nie je schopný plniť svoje splatné záväzky, zmarí, hoci aj len čiastočne, uspokojenie svojho veriteľa tým, že zvýhodní iného veriteľa, potrestá sa odňatím slobody až na dva roky.

Komentár:

- Zvýhodnenie veriteľa spočíva v tom, že dlžník, ktorý je platobne neschopný alebo predĺžený, plní jednému veriteľovi spôsobom **nezodpovedajúcim zásade pomerného uspokojenia** na úkor ostatných veriteľov.
- Páchatelom môže byť iba dlžník, ktorý nie je schopný plniť svoje splatné záväzky. Nevyžaduje sa, aby už bolo začaté konkurzné alebo reštrukturalizačné konanie, naopak trestné budú prípady marenia uspokojenia splatných pohľadávok veriteľov v čase bezprostredne predchádzajúcom začatiu takého konania, lebo práve v tomto čase hrozia zo strany dlžníka najväčšie úniky.

Čo musím v žalobe preukázať?

3. Majetok dlžníka

- Nie prenajatý majetok
- Lízing = Právo užívať a nadobudnúť vec do vlastníctva sa považuje za majetkové právo, oceníťelné peniazmi
- Súdy vôbec neprihliadajú na to, že nájomca/úpadca už nejakú časť ceny predmetu lízingu zaplatil a nadobúdateľ, tak doplatí menej, než bola obstarávacia a príp. aj obvyklá cena (napr. **KS BB 25CoKR/2014, OS BB 63 Cbi/18/2013**)
- Dnes môže aj lízovaný majetok byť súčasťou podstaty, ak si prenajímateľ prihlási pohľadávku z lízingu.

Osobitné podmienky odporovateľnosti - § 58

4. Úpadok dlžníka

- Ak mal ku dňu úkonu aspoň **2 veriteľov** s pohľadávkami **po lehote splatnosti viac ako 30 dní** a tieto pohľadávky boli prihlásené a nepopreté v KK

5. Obdobie vykonania úkonu

- Pri prevodoch nehnuteľností je rozhodujúcich **dátum zápisu v katastri nehnuteľnosti**, nie dátum podpisu zmluvy
- Pri záložnom práve na nehnuteľnosti – dátum zápisu v katastri

Čo musím preukázať? – §58

6. Cena

- Obvyklá cena plnenia (napr. nehnuteľnosti sa preukazuje znaleckým posudkom), musí byť ale stanovená **ku dňu vykonania úkonu**
- Súd neskúma, či dohodnutá kúpna cena je obvyklá v danom mieste a čase, ak už bola napr. dohodnutá v predchádzajúcej dohode medzi úpadcom a odporcom (vid' **KS BB 41 CoKR/22/2015** – išlo o započítanie pohľadávky z pôžičky voči pohľadávke na zaplatenie kúpnej ceny, ktorá už bola dohodnutá v nájomnej zmluve – predkupné právo). KZ správca neodporoval, len započítaniu.)

Čo musím preukázať? – §58

6. Cena

- Ak bolo napr. vopred dohodnuté, že sa musia pozemky previesť bezodplatne, tak ich bezodplatné prevedenie nie je „bez primeraného protiplnenia“ (**KS BB 41 CoKR/22/2013, OS BB 27 Cbi/76/2008**)
- Súd neskúmajú, či dohodnuté odplaty podľa odporovaných zmlúv boli skutočne zaplatené – súd konštatuje zmenu štruktúry majetku, t.j. majetok sa mení na peniaze a tým to je vybavené.
- Pri postupovaní pohľadávok nominál nie je obvyklá cena a prihliada sa na vymožitelnosť pohľadávky (*OS Trenčín 39 Cbi/18/2012*)

Čo musím preukázať? – §60

- **Úmysel ukrátiť** veriteľov
- Pri spriaznených osobách platí **domnienka**, že druhá strana o úmysle vedela a musí preukázať, že nevedela
- Súd prihliada na **povahu/status (či je podnikateľ alebo nie) a skúsenosti odporcu** (uspokojil sa aj s tvrdením, že obdarovaný o finančných ťažkostiach úpadcu nevedel a viac neskúmal).

Kto žaluje?

SQUIRE
PATTON BOGGS

Aktívna legitímácia

- správca
- **veriteľ** prihlásenej pohľadávky, **ak správca nevyhoví** jeho podnetu v primeranej lehote (§ 57 ods. 1 ZKR)
- Veriteľ nevie donútiť správcu, aby podal odvolanie proti zamietavému rozhodnutiu

Koho žalujem?

SQUIRE
PATTON BOGGS

- **Primárna pasívna legitímácia (koho žalujem ako prvého):**
- Ten, kto s dlžníkom odporovateľný úkon dohodol (dvojstranné úkony ako napr. zmluvy)
- Ten, v prospech koho dlžník úkon jednostranne urobil (jednostranné úkony – napr. odpustenie dlhu dlžníkom)
- Ten, kto z úkonu priamo nadobudol prospech (ďalší v rade)

Koho žalujem?

Sekundárna pasívna legitímácia (koho žalujem ako druhého)

- Ten, na koho bolo právo nadobudnuté odporovateľným úkonom prevedené (napr. kupujúci v 2. rade)
- Ten, pre koho bolo zriadené ďalšie právo z práva nadobudnutého odporovateľným právnym úkonom (vrátane všetkých jeho predchodcov až k tomu, ktorý nadobudol právo od dlžníka), **ak mu v čase nadobudnutia toho práva boli alebo museli byť známe okolnosti odôvodňujúce odporovateľnosť právneho úkonu proti zriaďovateľovi práva alebo (ii) toto právo bolo zriadené bezodplatne alebo (iii) je spriaznenou osobou, pri ktorej platí vyvrátiteľná domnienka, že tieto okolnosti jej boli známe**
- Rozhodnutie **OS BB 27Cbi/7/2013** – zle podaný návrh, zle označený odporcovia – ak bola vec predaná ďalšiemu, treba žalovať aj ich (§ 62 ods. 2).

Čoho sa možno domáhať?

- **Peňažná náhrada**
- **Vydanie veci**, práva alebo majetkovej hodnoty, ak sa nachádza u povinnej osoby, t.j. vrátenie nehnuteľnosti
- Povinné osoby sú zaviazané **solidárne**, t.z. obaja majú povinnosť platiť, ale ak zaplatí jeden všetko, druhý už nemusí platiť
- Nároky voči povinnej osobe možno uplatniť len v rozsahu jej obohatenia sa – zaplatíte len to, čo ste dostali od 2. kupujúceho

Čoho sa možno domáhať?

Nároky z neúčinného právneho úkonu

- uplatňujú sa **spolu s odporovacou žalobou**
- uplatňuje ich **správca alebo veriteľ**, ktorý úspešne odporoval právnemu úkonu, na ňom je voľba
- povinná osoba musí niečo **dať, nejako konať, niečoho sa zdržať alebo niečo strpieť**

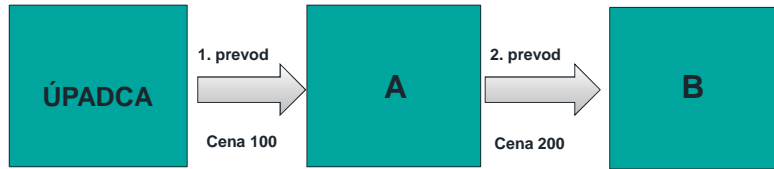
Ďalšie nároky

▪ Vrátene vzájomného plnenia

- Ten, kto plnil v dôsledku neúčinného právneho úkonu do podstaty môže požadovať **vrátenie od predchodcu** (predávajúceho)
- Ak je predchodcom úpadca – **pohľadávka proti podstate**, avšak len v rozsahu, v akom sa plnenie reálne vrátilo do podstaty.
- Kupujúcemu sa má vrátiť kúpna cena, ktorú zaplatil, ak sa vydáva nehnuteľnosť späť úpadcovi.

Kto podáva žalobu a proti komu?

SQUIRE
PATTON BOGGS

- Správca/veriteľ žaluje A aj B, povinnosť platiť má aj A aj B, ale vydať nehnuteľnosť môže iba B
- Správca/veriteľ určí, či chce peniaze alebo nehnuteľnosť (závisí to napr. od solventnosti povinnej osoby, či vie vôbec zaplatiť)
- Ak B vydá nehnuteľnosť, potom následne žiada vrátenie 200 od A a A žiada 100 od úpadcu ako pohľadávku proti podstate
- Ak správca žiada zaplatenie, tak A aj B majú povinnosť platiť to, čo je obvyklá cena (nie to, čo B zaplatil A)
- Ak A zhodnotil vec, zhodnotenie žiada ako pohľadávku proti podstate

squirepattonboggs.com

33

Vydanie obohatenia z podstaty

SQUIRE
PATTON BOGGS

Vydanie obohatenia z podstaty – ak nehnuteľnosť zhodnotíte (§ 65)

- Ak sa v dôsledku neúčinného pr. úkonu podstata obohatila – právo na vydanie obohatenia z podstaty = pohľadávka proti podstate
- Nárok na zaplatenie technického zhodnotenia nehnuteľnosti, ktorá bola vydaná späť úpadcovi – pohľadávka proti podstate, ktorá preskakuje zabezpečeného veriteľa

squirepattonboggs.com

34

Náhrada škody

Zodpovednosť za škodu, ak nehnuteľnosť „znehodnotíte“ napr. záložným právom

- Ak je po prevode nehnuteľnosť založená a následne je nehnuteľnosť vrátená do podstaty ako založená, ten čo ho zriadil musí zaplatiť náhradu škody
- Problém s vyčíslením náhrady škody, a preto je lepšie odporovať aj to zriadenie záložného práva, ale musia byť splnené podmienky podľa § 62 (čo môže byť problém, ak záložný veriteľ je nezainteresovaná osoba)

Záver – čo z toho vyplýva?

- **Odporovanie** môže viesť k **vyššiemu uspokojeniu veriteľov**, preto nie je zbytočné sa tým zaoberať a skúmať, aké prevody úpadca robil pred konkurzom.
- **Odporovanie veriteľom** je **problematické** z pohľadu dokazovania, ale nie nemožné
- Úspešné odporovanie veriteľom **bez odbornej pomoci a súčinnosti správcu** je takmer nemožné

Ďakujem za pozornosť

Silvia Belovičová

Partner

Advokátska kancelária

Squire Patton Boggs s.r.o.

Zochova 5

811 03 Bratislava

Otázky?

